

En „Oxford-roman“

Stavangeren 12.11.38

Fredrik Ramm: Uten ansvar.
Aschehoug.

Denne romanen er en «Oxford-bok», og interesserer først og fremst som det. Litterært er der adskillig å utsette på den: Komposisjonen er løs, stilen uryddig, og forfatterens pekefinger overmåte tydelig. Men etterhvert som fortellingen føres frem, vinner romanen sterkt ved at personene — enkelte av dem — får personlighet og liv for egen regning. Ramm har kanskje laget romanmennesker for å illustrere hvad han har på hjerte, men de er blitt fantasiskapninger for ham av kjøtt og blod etterhvert, og interesserer oss også for sin egen skyld.

Likevel er det som fengsler oss forfatteren har på hjerte om livet og livet. Og styrken i overbevisningen som brenner i boken, gjør virkning. Bare den som er forut inntatt imot tendensen, kan undgå å føle boken som noe vedkommende, noe som rører ved noe vesentlig i oss selv. Om man finner det treffende og anerkjenner det som overbevisende, er en annen sak, som de enkelte vil ha forskjellige meninger om.

Ramm forteller om mennesker i ledende samfundsstillinger. Det er folk med gode personlige forutsetninger, de har gjort det godt i livet, og de vet det. Likevel er det noe som mangler, ja det er noe vesentlig som mangler. Det er noe de har tapt i sin kamp for suksessen, eller kanskje de aldri har eid det, ihvertfall ikke siden

barndommens dager. Og det er det åpne fellesskap med menneskene. De er blitt egocentriske i sin streben og sin forsvarsstilling mot verden. Det er noe som er frosset inne i dem. Og de har gått på akkord med de absolutte krav samvittigheten hevder. De er i virkeligheten blitt *ensomme* blandt menneskene, og har mistet livsstrømmens varme i sig. De kommer — selv eller ved andres hjelp — til det punkt at de ser sig selv og erkjenner sin isolasjon som synd mot andre mennesker og fornektelse av det beste i sin egen menneskelighet. Denne erkjennelsen gjennemlyser livet de har ført og lar der falle skjell fra øinene på dem. Og den fører dem inn i det liv hvor de under Guds ledelse finner fellesskapet og styrken til å ta de absolutte krav som aktuelle i dagens hverdag.

Der er tildels noe overivrig i skildringen som virker naivt og endog støtende. Men i det vesentlige er den overbevisende om de enkelte personenes tilstand og forholdet mellom dem.

Ramm har imidlertid siktet lenger. Etter bokens anlegg venter vi ikke noe mindre enn det å se det personlige kristenlivet med dets absolutter under Guds le-

delse anvendt på de samme menneskers oppgaver og problemer i arbeidslivet og i samfunnslivet i det hele, og vi aner jo at vi skal få se løsningen på dem. Det er svimlende. For her kommer det inn, at den enkelte ikke bare står overfor andre enkeltmennesker, men overfor organisasjoner og institusjoner som nok består av og ledes av enkeltmennesker, men dog har kollektivitetens kolde karakter. Vi må vente til et neste bind for å følge dette videre. Der står på siste side: (Fortsettes).

Men romanen slik den er, har noe å si enhver som vil lese den velvillig mottagende, og med eftertanke. Noe verdifullt, og noe dypt vesentlig er det den har å gi.

Lz.

En roman om Oxford.

Fredrik Ramm: «Uten ansvar».

H. Aschehoug & Co.

Fredrik Ramm.

Dette blir antagelig en av de bøker som kommer til å vekke mest opsikt i år. Redaktør Fredrik Ramm som romandebutant og en slik debut da: Han er som bekjent en av de mest kjente Oxfordtilhengere og boken er da også blitt en bekjennelse om hans nye livssyn. Met den er samtidig et verdifullt literært dokument.

Gjennom en rekke menneskeskjebner viser forfatteren at det ikke blir helhet i et menneskes liv uten at det lærer Gud å kjenne. Hovedpersonen er den rike verkseier Halvor Grawe, som har arbeidet sig op fra ingenting. Det er en prektig type som man tross hans menneskelige feilgrep føler en dyp sympati med, og som man etter hele hans innstilling forstår vil komme til å ta et avgjort standpunkt en dag. Så har vi den negative typen, den politiske skribenten, Hørheldt, men nettopp han er det som først går over med full musikk. Han blir ledet av engelskmannen John Garret.

I ensomheten oppe på landet bekjenner Garret om sin forvandling for Hørheldt: «— Tar vi konsekvensen av kristendommen i vårt daglige hjem, vil den bli dynamitt i samfunnslivet og virke kraft som Jesus mente den skulde være i alle menneskelige forhold.

«Hvorfor»? spør Hørheldt. — «Fordi et menneske som lar sig lede av Gud, får et forvandlet sinn slik at Guds kjærlighet til alle blir drivkraften i mine handlinger i stedet for min kjærlighet til mig selv.»

Slik blir Hørfeldt forvandlet. Og boken går videre med sine skjebner. Vi har f. eks. Grawes ungdomsvenn Tyrivolden, en mektig fagforeningsleder og politikeren Fjellgard som også er interessante typer.

Som en rød tråd gjennom boken, og det er det som gjør den så verdifull, er forfatterens stadi-ge fremholden av vårt ansvar overfor andre mennesker. Denne gyldne lære er forkynt med en varme som gjør at man må holde av en slik forfatter. Skildringen av de enkelte personer synes jeg er god, det er jo en dreven journalist som skriver. Boken er da også godt skrevet.

Men det som gjør at man aldri forblir likegyldig overfor den er at man igjen og igjen føler at det er en virkelig troende som har skapt den ut fra det sinn som en åndelig revolusjon har medført og gjennom den har fått oppleve at det rette liv er nettopp vårt ansvar overfor våre medmennesker. 28.10.38

Vårt Ud, 5. reisen K. H.

Kirke og kultur Nr. 9

LITTERATUR

Uten ansvar. Av Fredrik Ramm. Aschehoug 1938.

Fredrik Ramm burde utgitt denne boken anonymt. Nå vil de fleste lesere være forut inntatt — for eller mot — når de tar fatt på debutarbeidet til denne vår kjente Oxfordmann.

Den objektive leser vil la bokens rikdom drysse over sig. Han vil leve med personene i deres lykke, motgang, fortvilelse, i deres rastløshet, deres ensomhet og i deres redning. Han vil glede sig over møtet med verkseier Grawe, direktør Hørfeldt, stortingsmann Fjellgard, og — kanskje særlig — med deres koner. Han vil lære av forholdet mellom mann og kone, mellom far og sønn og mellom arbeidsherre og arbeider. Han vil se klarere enn før hvordan nasjonens og verdens fred er avhengig av freden mellom naboer, innen familiekretsen og ikke minst i mennesket selv.

Han vil bli så slått av ærligheten og sannheten i fremstillingen, at han vil bli stillet overfor valget sammen med verkseier Grawe: rase uhemmet eller være ærlig i sin fremtreden. Enten vil han lete med lys og lykte etter en grunn til å slå boken fra sig: den er oxford, opkonstruert, sentimental, den holder ikke litterært og kunstnerisk mål. Eller han vil måtte erkjenne med verkseier Grawe da denne oplevet Hørfeldts forvandling: dette er virkeligheten, dette er sannheten.

En Oxfordroman.

Tønsberg Blad 17.10.38

Fredrik Ramm: «Uten ansvar». — H. Aschehoug & Co.s Forlag.

Forfatteren kaller boken en roman. Men den er en levende virkelighetsskildring. Derfor fanger den leserens interesse så å si fra første blad og holder den bundet til siste side. Som journalist er forfatteren vel kjent med det praktiske liv med dets mange avskygninger og gir oss et godt innblikk i dets arbeide, dets krav, dets fristelser og dets

evne til å sluke menneskene, kvele deres idealer og føre dem litt etter litt, ofte næsten umerkelig for dem selv — inn i tenkesett og handlinger, som egentlig er deres innerste vesen fremmed. Både som journalist og vel især som en av lederne i gruppebevegelsen er forfatteren kommet i berøring med mange forskjellige mennesketyper og evner å skildre dem ut fra deres nedarvede og ved oppdragelse og miljø erhvervede egenskaper, og vi følger med stor interesse deres utvikling under det sterkere pulserende menneskelivs påvirkning.

Boken eier ingen spennende, romantiske scener, og har den store fordel fremfor de fleste romaner at den er kjemisk fri for de klissede, erotiske scener som skjemmer så mangen ellers vel-skrevet roman. Ære være forfatteren fordi han har forsmådd dette lettkjøpte middel til å vinne lesere!

Men da er vel boken kjedelig? Nei. Skjønt uten noen enkelte særlig spennende scener er den i sin helhet spennende; selv om forfatteren ikke hadde tilføyet på siste side «Fortsettes», vilde vi allikevel ha ventet og ønsket en fortsettelse; forfatteren lar oss ane muligheten av en «forvandling» også for det unge ektepar, den rendyrkede egoist og materialist og hans hustru med den plumrede fortid og den helt avstumpede moral. Spenningen strekker sig for så vidt ut over boken.

Kort — «Uten ansvar» er en god bok i ordets beste betydning. Jeg vil anbefale alle modne, tenkende mennesker, som interesserer sig for livets dypeste spørsmål, å lese den. Ingen vil angre på de timer som er anvendt til det. Bokens grunntanke er den, at der ikke finnes nogen virkelig menneskelykke, intet holdbart, varig menneskesamfund uten den lykke og det samfund som er gjennemtrenget og bæret av dypp, ekte, praktisert kristendom. Det er vårt egocentriske jeg med dets forfengeligheit, vinyesyke, herskesyke, nydesyke, uærlighet, selvmiddelidighet, amperhet og dårlighet som må forvandles. Forfatteren er, så vidt jeg forstår, en skarp psykolog, han analyserer individet, klarlegger dets innerste fibrer, og så fører han oss ut i det mangfoldige, brokete menneskesamfund og lar oss se konsekvensene, årsak og virkning.

Jonathan Johnson.

*

Øivind Seip Berggrav.